

מאת: (-)

התערוכה "העולם לפני האסון. יהודי קראקוב ב-20 השנים שבין המלחמות"

התערוכה מוצגת במרכז מורשת מנחם בגין בירושלים, במסגרת "שנת פולין בישראל", מ-21 בדצמבר עד 15 באפריל 2009.

התערוכה "העולם לפני האסון. יהודי קראקוב ב-20 השנים שבין המלחמות" הוכנה ע"י המרכז הבינלאומי לתרבות בקראקוב ונהנתה מהתעניינות רבה, כאשר הוצגה בקיץ 2007 בגלריה MCK בעיר זו (17 אלף מבקרים במהלך 4 חודשים!). באביב השנה התערוכה הוצגה בארכיון העירוני (Norishalle) בנירנברג (גרמניה) וקיבלה שם ביקורות מצוינות מהקהל ומהתקשורת. התערוכה ממשיכה עתה את סיורה בעולם.

החל מ-21 בדצמבר ניתן לראות את התערוכה בירושלים, במסגרת "שנת פולין בישראל". היקף התצוגה ובעיקר ההסברים, מותאמים בכל פעם למקום התצוגה ולקהל היעד. ישראל מהווה מקום יוצא דופן בקרב מקומות התצוגה מכיוון שעולם הקהילה היהודית של קראקוב מלפני מלחמת העולם השנייה עיצב במידה רבה את אופיים של מקימי מדינת ישראל. באי התערוכה בירושלים הם לא רק אנשים שמכירים את קראקוב ואת פולין מהשנים של לפני המלחמה, אלא גם מהתקופה הנוכחית. התערוכה מכוונת באופן מיוחד לאלו מתושבי ישראל שלא היו בקראקוב כלל ואינם יודעים הרבה על פולין. מכאן נובע הנושא של הרצאת הפתיחה של פרופסור יאצק פורחלה: "קראקוב – חוויה של המאה ה-20". את פתיחת התערוכה כיבדו בנוכחותם, בין היתר, שגרירת פולין בישראל אגנישקה מגדיאק-מישבסקה, נשיא ארגון יוצאי קראקוב בישראל דוד רייזר וכן פרופסור שבה וייס, השגריר לשעבר של ישראל בפולין. המארח של הערב היה הרצל מקוב, יו"ר מרכז מורשת מנחם בגין, מוסד תרבות בין-תחומי שבו מוצגת התערוכה.

"בשבילנו זו תערוכה חשובה מאד" – אמרה מיד לאחר פתיחתה לילי הבר, יו"ר ארגון יוצאי קראקוב בישראל. "קודם כל, מכיוון שהיא מספרת על החיים ולא על השואה, בהזכירה את תקופת החיים המשותפים של פולנים ויהודים בקראקוב, תקופה של בנייה משותפת. התערוכה מציגה עד כמה מגוונת ועשירה הייתה נוכחותם בת מאות השנים של היהודים בפולין, מזכירה עובדות חשובות ומספרת גם על חיי היומיום. עד כה דיברנו בישראל על ערים פולניות בעיקר בהקשר של השואה. לכן הרצאתו של פרופסור פורחלה, שדיברה על קראקוב בצורה רחבה יותר ולא רק על ההיסטוריה היהודית של המקום המופלא הזה, הייתה מעניינת מאד עבורנו. אני חושבת שזו הסיבה שהאירוע עורר התרגשות לא רק בקרב תושבי קראקוב לשעבר, אלא גם אצל כל מי שיש לו שורשים פולניים, מכיוון שערב זה עורר בהם זכרונות טובים. אני מאד שמחה שבקרב 300 באי פתיחת התערוכה היו צעירים רבים. הייתי רוצה שהם יראו את פולין לא רק דרך זווית השואה".

בתערוכה מוצגים 79 צילומים (כלומר כ-60% מהתערוכה של קראקוב), מחולקים ל-7 מדורים. כל מדור מלווה במבוא בשפה העברית שממוקם על לוח גדול-מימדים. המדורים הראשונים ("מצב יהודי קראקוב עד לעצמאות המחודשת של פולין", "היהודים בפולין העצמאית", "ארגון החיים של הקהילה היהודית בקראקוב") מכניסים את המבקרים להקשר היסטורי רחב יותר. מדורים נוספים מתארים סוגיות שסביבן מתרכזים הצילומים ("צדקה", "השקעות", "היהודים בחיים החברתיים-פוליטיים של העיר", "ציונות והתפתחות המודעות של רוח לאומית יהודית") ומסבים את תשומת הלב לאנשים

יוצאי-דופן שפעלו בקראקוב בין מלחמות העולם: שרה שנירר שכונתה "אם בישראל" (מייסדת רשת בתי-הספר "בית יעקב") ואוסיאס תון, אחד ממנהיגי הציונות. החלק האחרון, "לפני השואה", מזכיר יהודים רבים שנלחמו למען פולין העצמאית שהם ראו בה את מולדתם.

התערוכה מלווה בסרטים ארכיוניים, בין היתר על קז'ימייז' היהודית, וכן בזכרונות של תושבי קראקוב לשעבר: דב אלכסנדרוביץ', גניה וולפיילר-מנור, מרים עקביא ובהרצאה של דר' אלכסנדר ב' סקוטניצקי שמספר על תולדותיהן של מספר משפחות יהודיות.

אוצרות התערוכה הן: קטז'ינה צימרר, אגניישקה סבור וברברה זברויה. עיצוב גרפי: אגניישקה ברטקוביץ' ורפאל ברטקוביץ'. לקראת התערוכה פורסם אלבום מיוחד בשפה העברית.

התערוכה הוזמנה גם למנצ'סטר, בירמינגהם ומינכן.